

ošpice, mumps,
rdečke, norice

CEPLJENJE OSNOVNE INFORMACIJE

1. Zakaj je potrebno cepljenje proti ošpicam, mumpsu, rdečkam in noricam (OMRN)?

To so virusne bolezni, ki se prenašajo s kužnimi kapljicami, neposredno (po zraku) in posredno pri stiku (roke, predmeti) z bolnikom.

OŠPICE

So zelo nalezljiva bolezen, ki se začne z vročino, glavobolom, utrujenostjo, nahodom in kašljem. Nato se pojavi značilen, dobro viden izpuščaj po telesu. Ošpice pogosto povzročajo zaplete, kot so vnetje srednjega ušesa, pljučnica, lahko se pojavi tudi vnetje možganov (encefalitis), ki lahko zapušča trajne posledice. V redkih primerih lahko več let po preboleli bolezni nastane kronično degenerativno smrtno obolenje osrednjega živčevja z motnjami gibanja, govora, krči.

MUMPS

Bolezen se začne s slabim počutjem in vročino. Najpogostejši znak te nalezljive bolezni je povečanje ene ali obeh obušesnih žlez, kar lahko povsem spremeni videz obraza. Bolezen lahko prizadene tudi druge žleze (trebušno slinavko, jajčnike, moda), druge organe (možgane) in tudi sluh.

RDEČKE

Bolezen poteka z vročino, značilnim izpuščajem po telesu in povečanimi zaušesnimi bezgavkami. Okužba z virusom rdečk je hudo nevarna v času nosečnosti, saj virus povzroči okužbo ploda in posledice so gluhost, okvara vida in slepota, bolezni srca, možganov, duševna zaostalost.

NORICE

So zelo nalezljiva bolezen ki je običajno mila in mine brez posledic. Značilna znaka bolezni sta nekoliko zvišana telesna temperatura in pojav mehurčastega izpuščaja na koži, tudi na sluznicah in spolovilu. Lahko se pojavijo tudi zapleti, kot so hude okužbe kože, brazgotine, pljučnica, prizadetost možganov, okužbe krvi in prizadetost drugih organov, lahko celo smrt. Več let po preboleli bolezni se lahko pojavi boleč izpuščaj, imenovan pasovec ali herpes zoster.

2. Kdo naj bo cepljen proti ošpicam, mumpsu, rdečkam in noricam, kdaj in s katerim cepivom?

Cepljenje otrok se praviloma opravi s kombiniranim cepivom proti OMRN. Prvi odmerek prejmejo otroci med 11. in 18. mesecem starosti, drugi odmerek cepiva bodo prejeli na sistematskem pregledu pri 3 letih starosti.

Cepljenje se lahko opravi sočasno z drugimi cepljenji.

3. Nekateri otroci ne smejo biti cepljeni s cepivom proti OMRN oziroma se cepljenje začasno odloži

Če je otrok zmerno ali resno bolan s povišano telesno temperaturo, se cepljenje do okrevanja začasno odloži. Otroci z blago boleznijo (npr. prehladom) so lahko cepljeni.

Cepljeni ne smejo biti otroci z dokumentirano hudo alergijsko reakcijo (anafilaksija) na katerokoli sestavino cepiva in otroci ki so imeli hudo alergično reakcijo ali drug resen neželen učinek po predhodnem odmerku istega cepiva. Prav tako ne smejo biti cepljeni otroci s hudo okrnjeno imunostjo ali aktivno nezdravljeno tuberkulozo.

Zdravnik bo presodil o nadaljevanju cepljenja otroka.

4. Kakšna so tveganja po cepljenju proti OMRN?

Najpogostejši neželeni učinki so bolečina, rdečina, oteklina, izpuščaj na mestu vboda, povišana telesna temperatura, razdražljivost, ošpicam ali noricam podoben izpuščaj, driska, bruhanje in okužba zgornjih dihal. Občasno se lahko pojavijo vročinski krči po cepljenju, možen pa je tudi pojav bolečine v sklepih in otekanja obušenih žlez slinavk ter vratnih bezgavk.

Po cepljenju proti noricam so poročali o posameznih primerih pasovca pri cepljenih osebah, vendar imajo osebe, ki so bile cepljene s cepivom proti noricam, manjše tveganje za pasovec, kot necepljene.

Resni neželeni učinki kot je npr. resna alergijska reakcija (anafilaksija) ali aseptični serozni meningitis so izjemno redki (npr. 1-2 primera anafilaksije na milijon cepljenih oseb).

V primeru pojava izpuščaja pri cepljenem otroku, se svetuje izogibanje stikom z dojenčki in imunsko oslabeledimi osebami, dokler izpuščaj ne izzveni. Obstaja namreč zelo majhna možnost, da se cepilni virus noric prenese nanje.

5. Kaj storiti ob resni reakciji?

Resna alergična reakcija se običajno pojavi v nekaj minutah do ene ure po cepljenju. Znaki lahko vključujejo težko dihanje, piskanje ali hropenje, oslabeledost, hitro bitje srca, omedlevico, koprivnico ali bledico. Če se pojavijo, je treba takoj k zdravniku, ki bo ustrezno ukrepal in prijavil neželeni učinek po cepljenju.

6. Odškodninska odgovornost za škodo, ki nastane osebi zaradi obveznega cepljenja

Izjemno redko nastopi resen neželen učinek po cepljenju. Oseba, ki ji je z obveznim cepljenjem nastala škoda na zdravju, ki se kaže v resnem in trajnem zmanjšanju življenjskih funkcij, ima pravico do odškodnine, ki se plača iz sredstev državnega proračuna (po Zakonu o nalezljivih boleznih). Več informacij dobite na Ministrstvu za zdravje.

7. Kje je na voljo več informacij?

Vprašajte izbranega pediatra ali šolskega zdravnika, ki vam bo omogočil vpogled v navodilo za uporabo cepiva (PIL) in predlagal še druge vire informacij. Obiščite tudi spletno stran Nacionalnega inštituta za javno zdravje: www.nijz.si/cepljenje.